

İlgili Kanun / Madde
506 S.SSK/2
4857 S.İşK/8
818 S.BK/313,355

T.C
YARGITAY
10. HUKUK DAİRESİ

Esas No: 2006/16493
Karar No: 2007/4738
Tarihi: 27.03.2007

- SİGORTALI SAYILMAK İÇİN HİZMET AKDİNE BAĞLI ÇALIŞMANIN GEREKMESİ
- İŞ YASASINDAKİ İŞ SÖZLEŞMESİ TANIMININ SOSYAL GÜVENLİK HUKUKUNU BAĞLAMAYACAĞI
- HİZMET AKDİNİN BORÇLAR YASASINA GÖRE TANIMLANMASININ GEREKMESİ
- SİGORTALI NİTELİĞİNİN KAZANILMASI İÇİN ÜCRET UNSURUNUN GERÇEKLEŞMESİNİN GEREKMEMESİ
- BAĞIMLILIK VE ZAMAN UNSURLARI
- İSTİSNA AKDİ

ÖZETİ: 506 sayılı Kanunun 2. maddesinde, bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacağı belirtilmiştir. Anılan Kanun kapsamında sigortalı sayılmanın koşulları; hizmet akdine göre çalışma, sözleşmede öngörülen edimin (hizmetin) işverene ait işyerinde veya işyerinden sayılan yerlerde görülmesi, kanunda açıkça belirtilen sigortalı sayılmayacak kişilerden olunmamasıdır. 4857 sayılı İş Kanununun 8. maddesinde "iş sözleşmesi" tanımına yer verilmiş ise de, her iki kanunun amacı, ortaya koyduğu ilkeler ve dayandığı hukuksal normlar farklılık gösterdiğinden, bu tanımın 506 sayılı Kanun yönünden bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Pozitif hukukumuzda hizmet akdi Borçlar Kanununun 313.

maddesinde tanımlanmış olup, her ne kadar tanımda "ücret" unsuruna yer verilmiş ise de, 506 sayılı Kanunun sistematığı ve takip eden diğer maddelerin düzenleniş şekli, anılan unsurun sigortalı niteliğini kazanabilmek için zorunlu olmadığını ortaya koymaktadır. Baskın olan bilimsel ve yargısal görüşlere göre, hizmet akdinin ayırıcı ve belirleyici özelliği, "zaman" ve "bağımlılık" unsurlarıdır.

Çalışan, iş; gücünü belirli veya belirsiz bir zaman için çalıştırmanın buyruğunda bulundurmakla yükümlü olmayarak, işveren buyruğuna bağlı olmadan sözleşmedeki amaçları gerçekleştirecek biçimde edimini görüyorsa, sözleşmenin amacı bir eser meydan getirmekse, çalışma ilişkisi istisna akdine dayanıyor demektir. Hizmet akdinde ise çalışan, emeğini iş sahibinin emrine hazır bulundurmaktadır ve ücret, faaliyetin meydana gelmesinin sonucu için değil, bizzat yapılan faaliyetin karşılığı olarak ödenmektedir. Öte yandan; 313. madde hükmünün açıklığı gereği, çalışanın kendi aletleri ile çalışması veya götürü hizmet sözleşmelerinde ücretin yapılacak işe göre toptan kararlaştırılması olanaklı bulunduğundan, tarafların belli bir fiyat üzerinde anlaşmaları istisna akdinin varlığını göstermediği gibi, götürü sözleşmelerde, bir süre için hizmet etme borcunun mu, yoksa önceden belirlenmiş bir sonucun meydana getirilmesi borcunun mu yüklenildiğinin şüpheli bulunduğu durumlarda araştırma yapılarak tarafların amacı, durumu ve yasal deneyimleri gözetilip hukuki ilişki saptanmalıdır.

DAVA: Davacı, davalılardan işverene ait işyerinde 09.02.2000 tarihinde çalışmakta iken geçirdiği kazanın iş kazası olduğunun tespitine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, ilâmında belirtildiği şekilde isteğin kabulüne karar vermiştir.

Hükmün, davalılardan SSK Avukatı tarafından temyiz edilmesi üzerine, temyiz isteğinin süresinde olduğu anlaşıldıktan ve Tetkik Hâkimi Şerafettin Özyürür tarafından düzenlenen raporla dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra işin gereği düşünüldü ve aşağıdaki karar tespit edildi.

Davacı, davalı işverenle, işverene ait bina garajının çatı onarımı ve Yeşilköy'deki inşaatın yapım işlerini yerine getirmek üzere anlaşarak çatı onarım işine başladığını ancak aynı gün ve saatte çatıdan düşerek yaralandığını, sigorta müfettişince kazanın iş kazası sayılmadığını beyanla 09.02.2000 tarihinde meydana gelen kazanın iş kazası olduğunun tespitini istemiş; mahkemece davanın kabulüne karar verilmiş ise de;

506 sayılı Kanununun 2. maddesinde, bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacağı belirtilmiştir. Anılan Kanun kapsamında sigortalı sayılmanın koşulları; hizmet akdine göre çalışma, sözleşmede öngörülen edimin (hizmetin) işverene ait iş yerinde veya iş yerinden sayılan yerlerde görülmesi, kanunda açıkça belirtilen sigortalı sayılmayacak kişilerden olunmamasıdır. 4857 sayılı İş Kanununun 8. maddesinde "iş sözleşmesi" tanımına yer verilmiş ise de, her iki kanunun amacı, ortaya koyduğu ilkeler ve dayandığı hukuksal normlar farklılık gösterdiğinden, bu tanımın 506 sayılı Kanun yönünden bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Pozitif hukukumuzda hizmet akdi Borçlar Kanununun 313. maddesinde tanımlanmış olup, her ne kadar tanımda "ücret" unsuruna yer verilmiş ise de, 506 sayılı Kanunun sistematığı ve takip eden diğer maddelerin düzenleniş şekli, anılan unsurun sigortalı niteliğini kazanabilmek için zorunlu olmadığını ortaya koymaktadır. Baskın olan bilimsel ve yargısal görüşlere göre, hizmet akdinin ayırıcı ve belirleyici özelliği, "zaman" ve "bağımlılık" unsurlarıdır. Zaman unsuru, çalışanın iş gücünü belirli veya belirsiz bir süre içinde işveren veya vekilinin buyruğunda bulundurmasını kapsamaktadır ve anılan sürede buyruk ve denetim altında (bağımlılık) edim yerine getirilmektedir. Bağımlılık ise, her an ve durumda çalışanı denetleme veya buyruğuna göre edimini yaptırma olanağını işverene tanıyan, çalışanın edimi ile ilgili buyruklar dışında çalışma olanağı bulamayacağı nitelikte bir bağımlılıktır. Hizmet akdi, çoğu kez Borçla Kanununun 355. maddesinde tanımlanan istisna akdi (eser: sözleşmesi) ile karıştırılabilmekte, ikisinin ayırtedilebilmesi bazı durumlarda güçleşmektedir. Çalışan, iş; gücünü belirli veya belirsiz bir zaman için çalıştırmanın buyruğunda bulundurmakla yükümlü olmayarak, işveren buyruğum bağlı olmadan sözleşmedeki amaçları gerçekleştirecek biçimde edimini görüyorsa, sözleşmenin amacı bir eser meydan* getirmekse, çalışma ilişkisi istisna akdine dayanıyor demektir. Hizmet akdinde ise çalışan, emeğini iş sahibini: emrine hazır bulundurmaktadır ve ücret, faaliyetin meydana gelmesinin sonucu için değil, bizzat yapılan faaliyetin karşılığı olarak ödenmektedir. Öte yandan; 313. madde hükmünün açıklığı gereği, çalışanın kendi aletleri ile çalışması veya götürü hizmet sözleşmelerinde ücretin yapılacak işe göre toptan karşılaştırılması olanaklı bulunduğundan, tarafların belli bir fiyat üzerinde anlaşmaları istisna akdinin varlığını göstermediği gibi, götürü sözleşmelerde, bir süre için hizmet etme borcunun mu, yoksa önceden belirlenmiş bir sonucun meydana getirilmesi

Yargıtay Kararları

borcunun mu yüklenildiğinin şüpheli bulunduğu durumlarda araştırma yapılarak tarafların amacı, durumu ve yasal deneyimleri gözetilip hukuki ilişki saptanmalıdır.

Bu açıklamalar ışığı altında , inceleme konusu dava d. elde edilen bilgi , belge ve anlatımlar yenide: değerlendirilerek davacı ile davalı şirket arasındaki ilişkinin hukuki tanımı üzerinde durulmalı ve varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekir.

O halde, davalı Kurum vekilinin bu yönleri amaçlaya temyiz itirazları kabul edilmeli ve hüküm bozulmalıdır.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, 27.03.2007 gününde oybirliğiyle kara verildi.